

27. L E K C E

A/ Cvičný text

Soba puna slika

Vila beše na padini prema Savi, okružena ogolelim stablima voćaka. S ulice nije izgledala odviše velika, parter i sprat, koji su u stvari bili dva gornja sprata, gledano sa savske strane, iz vrta. Voćnjak oko vile je bio riđ, od opalog lišća, kao posut rđom. Nebo se širilo bez granica. Sve promene na njemu mogle su se videti izdaleka, i one što su tek stizale, i one što su već izmicale. Bezmeran prostor je gutao sve i činio nas neznatnim.

Raspored u predsoblju podsećao je na velelepnu sliku iz časopisa za unutrašnju dekoraciju. Istina, samo u predsoblju; utisak se dalje naglo menjao.

Ksenija me uvede u jednu sobu, izgledalo je središnu u vili, svakako veću od ostalih, s dvokrilnim vratima, koja su izvodila na prostran balkon, sa koga je pucao vidik prema zapadu. Sem velikog crnog klavira s leve strane balkonskih vrata i nekoliko običnih stolica uza zid, u njoj nije bilo više ničega; ali su zato na zidu, na sve četiri strane visile slike i raznovrsne ikone. Uznemirenog pogleda, grudi punih vazduha, Ksenija je očekivala moj prvi utisak. Bio je iskreno zadivljujući pred tom lepotom, koju sam tek delom video, dok se ostatak nazirao. A kad sasvim raskrili vrata balkona i svetlost obasja prostor, preda mnom zasja neverovatan sklad boja, koji mi napuni oči, privlačeći me istovremeno na sve strane. Zadržah najpre pažnju na jednoj na izgled primitivno slikanoj Bogorodici, sa zelenim senkama oko izduženih očiju i u krmezno crvenim haljinama, koja je u naručju držala dečaka, Hrista, s velikim zlatnim oreolom oko glave. Nisam, međutim, mogao da se prepuštam uživanju, jer me je Ksenija već povlačila dalje, nestrpljiva da mi obrati pažnju na još neke "prelepe komade", znajući da mi je vreme boravka ovde,

za danas, unapred odmereno. Htela je, zapravo, da mi pokaže sve odjednom.

Zaustavismo se za časak duže pred jednim deizisom s Hristom, ovde već odraslim i u punoj slavi, koji je sedeo u velikom prestonom tronu s dvojicom stojećih pratilaca sa strane, okrenutih profilom prema njemu. Kao da joj se ova ikona sviđala više od drugih. Upita me za mišljenje. Ugasito crvena boja kojom je bila naslikana, i koja se smenjivala sa crnom, davala je koloritu izuzetnu snagu. Rekoh joj da je to ista škola, bokokotorska, risanska, iz koje potiče i ona Bogorodica s detetom u njenom susedstvu. "Mada ne i ista ruka!" pridodadoh. "Škola braće Rafajlović!" naglasi ponosno, radosna što se škola odmah prepoznaje, i što se ceni.

Vodila me je od jedne do druge slike, želeći da mi pokaže sve koje je dosad kupila, ne misleći tako skoro da prestane, već, naprotiv, da ih i dalje skuplja, ali da pri tom još više bira. Bilo je u toj njenoj iskrenosti uznesene ljubavi, dabome, ali i neskrivene pohlepnosti, isto tako. Pohlepnost one vrste što je izbijala i iz njenih očiju, prelazila preko njenih usana, igrala na njenoj bradi, najzad svakom izbočenom delu njenog tela; u stvari, bila je to pohlepnost samog njenog bića. Na kraju, glavno da je umetnost živela, što će reći zračila, čak i tako otrgnuta iz svog prirodnog ambijenta, i lišena svoje prvobitne namene, zbog čega je i bila i ostala umetnost. Divio sam se njenoj nadmoći, nadmoći te umetnosti, nad svim stvarima i ljudskim strastima.

Po P. Ugrinovu, Carstvo zemaljsko

Beleška: Risanska škola: Porodica iz Risna, čiji su osnivači Dimitrije i Rafailo, dala je u periodu XVII-XIX veka pod imenom Dimitrijevića i Rafailovića oko petnaestak slikara, koji su uradili nebrojene ikone.

Beleška o piscu:

Pavle Ugrinov, rođen 1926. u Molu, Bačka.

(Pravo ime Vasilije Popović.) Pesnik, prozni

pisac, dramatičar, pozorišni i TV reditelj.
Završio Akademiju za pozorište i film u Beogradu. Živi i radi u Beogradu. Najpoznatija dela - romani Fascinacije, Carstvo zemaljsko, Zadat život i Otac i sin.

S l o v í č k a

ambijènt m	okolí, prostředí
bàlkönskí, -ã, -õ	balkónový
bèzmèran, -rna, -rno	bezmezný, nesmírny
bírati, bîrãm	vybírat, volit
Bogoròdica ž	Bohorodička
bòravak m	pobyt
číniti, -ím	činit, konat, dělat
dèizis m	deizis (ikona, která představuje Panenku Marii a Janem Křtitelem před trůnem Kristovým)
gùtati, -ãm	polykat
Hrìstos m	Kristus
ìkona ž	ikona
ìskrenost ž	upřímnost
istòvremeno	současně, zároveň
izbìjati, izbìjãm	vyrážet, tryskat
ìzbočen, -a, -o	vypouklý
ìzdūžen, -a, -o	prodloužený, protáhlý
ìzglèd m	vzhled
na i.	na pohled
ìzmicati, ìzmičèm	zde: mizet
izvòditi, ìzvodím	zde: vést kam
křmezno	purpurově
lepòta ž	krása
líčiti, líčím	podobat se
nãdmòc ž	převaha, přesila
naglãsiti, naglãsím	zdůraznit
nãglo	náhle, znenadání

nâmena	ž	účel, určení
nâpuniti, -im		naplnit
nâručje	s	nâruč
nâslikân, -a, -o		namalovaný, nakreslený
nâzirati se, -em se		vyvstávat, rýsovat se
nestrpljiv, -a, -o		netrpělivý, nedočkavý
nâznatan, -tna, -tno		nepatrný, bezvýznamný
obâsjati, -am		ozářit, osvětlit
òdmeren, -a, -o		odměřený
òdviše		příliš
ogòleo, -la, -lo		zde: listí zbavený
òkrenut, -a, -o		obrácený, otočený
òkružen, -a, -o		obklopený, obklíčený
òpao, -la, -lo		spadlý (o listí)
orèol	m	aureola
òtrgnût, -a, -o		odtržený
pâdina	ž	úbočí, horské údolí, svah
pârtër	m	přízemí, parter
pòdsecati, -am		připomínat
pòhlepnost	ž	žádostivost, chtivost
pòsût, -a, -o		posypaný, politý
pòticati, -čem		pocházet
povláčiti, pòvláčim		táhnout
prâtilac	m	průvodce
prêdsoblje	s	předsín
prêlêp, -a, -o		překrásný
prepúštati se, prêpúštãm se		oddávat se čemu
préstoni, -ã, -õ		
p. trôn		trún
prìdati, -am		dodat, přidat
prìmitivno		primitivně
prìvláčiti, prìvláčim		přitahovat, upoutávat
pròfil	m	profil
próstor	m	prostor, prostranství
pròstran, -a, -o		prostorový, rozlehlý
prvòbitan, -tna, -tno		původní, prvotní

pùcati, -ām	střílet
vidík je pùcao	otevíral se rozhled
raskriliti, ràskrìlím	rozevřít
ràsporēd m	rozvrh
r. u předsoblju	rozmístění v předsíni
řea ž	rez
rřa, rřea, rřea	rezavý, zrzavý
sklád m	harmonie, soulad
sprāt m	poschodí
srědišni, -ā, -ō	ústřední
stáblo s	kmen
strāst ž	vāšeň, naruživost
sviēati se, sviēām se	líbit se
trōn m	trůn
ùgasito cřven, -a, -e	tmavěčervený
uživānje s	požitek
velēlepan, -pna, -pno	velkolepý
vidík m	rozhled, výhled
vřla ž	vila
vōčka ž	ovocný strom
zadivljujući, -ā, -ē	obdivuhodný, podivuhodný
zadržati, -im	zdržet, zadržet
zāsjeti, zāsjam	zasvítit, zazářit
zračiti, zračim	vyzařovat

B/ Mluvnice

Odporovací souvětí

Suprotne (adverzativne) rečenice

V odporovacím souvětí se vyjadřují myšlenky, které jsou podle smyslu v odporovacím vztahu. To, co je vyjádřeno druhou větou, odporuje obsahu věty první, nebo jej omezuje. Odporovací věty se oddělují čárkou.

Predsoblje je bilo prekrasno namešteno, ali